WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)
z dnia 13 września 2007 r. *

W sprawach połączonych C-439/05 P i C-454/05 P

mających za przedmiot dwa odwołania na podstawie art. 56 Statutu Trybunału Sprawiedliwości, wniesione w dniu 7 i 16 grudnia 2005 r.,

Land Oberösterreich, reprezentowany przez G. Hörmansedera, działającego w charakterze pełnomocnika, wspieranego przez adwokata F. Mittendorfera,

Republika Austrii, reprezentowana przez H. Dossiego i A. Hable, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

skarżący,

w której drugą stroną jest

Komisja Wspólnot Europejskich, reprezentowana przez U. Wölkera i M. Patakię, działających w charakterze pełnomocników, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana w pierwszej instancji,

* Język postępowania: niemiecki.

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Rosas, prezes izby, J. Klučka (sprawozdawca), J. N. Cunha Rodrigues, U. Lõhmus i A. Ó Caoimh, sędziowie,

rzecznik generalny: E. Sharpston,
sekretarz: B. Fülöp, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 24 stycznia 2007 r.,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 15 maja 2007 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 W swoich odwołaniach Land Oberösterreich i Republika Austrii żądają uchylenia wyroku Sądu Pierwszej Instancji Wspólnot Europejskich z dnia 5 października 2005 r. w sprawach połączonych T-366/03 i T-235/04 Land Oberösterreich i Republika Austrii przeciwko Komisji, Zb.Orz. str. II-4005 (zwanego dalej „zaskarżonym wyrokiem"), którym oddalił on ich skargi o stwierdzenie nieważności decyzji

Komisji 2003/653/WE z dnia 2 września 2003 r. w sprawie przepisów krajowych zabraniających używania organizmów genetycznie zmodyfikowanych w Oberösterreich na podstawie art. 95 ust. 5 traktatu WE (Dz.U. L 230, str. 34, zwanej dalej „sporną decyzją").

Ramy prawne

2 Traktatem z Amsterdamu, który wszedł w życie w dniu 1 maja 1999 r., w sposób istotny zmieniony został art. 100A traktatu WE oraz jego numeracja na art. 95 WE. Artykuł 95 ust. 4–6 WE stanowi:

„4. Jeśli po przyjęciu przez Radę lub Komisję środka harmonizującego państwo członkowskie uzna za niezbędne utrzymanie przepisów krajowych uzasadnionych ważnymi względami określonymi w artykule 30 lub dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego lub środowiska pracy, notyfikuje je Komisji, wskazując powody ich utrzymania.

5. Ponadto, bez uszczerbku dla ustępu 4, jeśli po przyjęciu przez Radę lub Komisję środka harmonizującego państwo członkowskie uzna za niezbędne wprowadzenie przepisów krajowych opartych na nowych dowodach naukowych dotyczących ochrony środowiska naturalnego lub środowiska pracy ze względu na specyficzny problem tego państwa, który pojawił się po przyjęciu środka harmonizującego, notyfikuje ono Komisji projektowane środki oraz powody ich wprowadzenia.

6. W terminie 6 miesięcy od notyfikacji określonych w ustępach 4 i 5 Komisja zatwierdza lub odrzuca przepisy krajowe, o których mowa, po sprawdzeniu, czy są

one środkiem arbitralnej dyskryminacji lub ukrytym ograniczeniem w handlu między państwami członkowskimi i czy stanowią one przeszkodę w funkcjonowaniu rynku wewnętrznego.

W przypadku braku decyzji Komisji w tym terminie przepisy krajowe określone w ustępach 4 i 5 są uważane za zatwierdzone.

W przypadku gdy jest to uzasadnione złożonością sprawy i nie ma niebezpieczeństwa dla zdrowia ludzkiego, Komisja może notyfikować danemu państwu członkowskiemu, że okres, o którym mowa w niniejszym ustępie, może być przedłużony na kolejny okres trwający do 6 miesięcy".

3 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/18/WE z dnia 12 marca 2001 r. w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie i uchylająca dyrektywę Rady 90/220/EWG (Dz.U. L 106, str. 1) została przyjęta na podstawie art. 95 WE. Zgodnie z art. 1 jej celem jest zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich oraz ochrona zdrowia ludzi i środowiska naturalnego z jednej strony przy zamierzonym uwalnianiu do środowiska naturalnego organizmów zmodyfikowanych genetycznie (zwanych dalej „GMO") w jakimkolwiek innym celu niż wprowadzenie ich do obrotu na terenie Wspólnoty, a z drugiej strony przy wprowadzaniu do obrotu we Wspólnocie organizmów zmodyfikowanych genetycznie w charakterze produktów lub w składzie produktów.

4 Wspomniana dyrektywa ustanawia system notyfikacji i zatwierdzeń, które są poprzedzone, jak wynika z art. 4 ust. 3, oceną poszczególnych potencjalnych niepożądanych skutków dla zdrowia ludzkiego i środowiska naturalnego, które mogłyby bezpośrednio lub pośrednio wynikać z przeniesienia genów z GMO na inne organizmy.

5 Zezwolenia na wprowadzenie GMO do obrotu jako produktów lub składników produktów wydane przed dniem 17 października 2002 r. na podstawie dyrektywy Rady 90/220/EWG z dnia 23 kwietnia 1990 r. w sprawie zamierzonego uwalniania do środowiska organizmów genetycznie zmodyfikowanych (Dz.U. L 117, str. 15) mogą zostać odnowione przed dniem 17 października 2006 r. z zastosowaniem procedury uproszczonej, o której mowa w art. 17 ust. 2–9 dyrektywy 2001/18.

Okoliczności powstania sporu

6 W dniu 13 marca 2003 r. Republika Austrii notyfikowała Komisji projekt ustawy Land Oberösterreich zakazujący inżynierii genetycznej (Oberösterreichische Gentechnik-Verbotsgesetz 2002, zwany dalej „notyfikowanym środkiem"). Notyfikowany środek ma na celu zakazanie upraw nasiennych i roślinnych złożonych z GMO lub je zawierających, jak również hodowli i wprowadzania do obrotu zwierząt transgenicznych do celów łowiectwa lub połowu. Notyfikacja miała na celu przyznanie na podstawie art. 95 ust. 5 WE odstępstwa od przepisów dyrektywy 2001/18. Opierała się ona na raporcie zatytułowanym „Rejony rolnicze bez GMO: koncepcja i analiza scenariuszy działania oraz środków wprowadzenia w życie" („GVO-freie Bewirtschaftungsgebiete: Konzeption und Analyse von Szenarien und Umsetzungsschritten"), sporządzonym przez W. Müllera (zwanym dalej „raportem Müllera").

7 W następstwie zwrócenia się Komisji o przeprowadzenie analizy mocy dowodowej dokumentów naukowych przytoczonych przez Republikę Austrii Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (zwany dalej „EFSA") w opinii naukowej z dnia 4 lipca 2003 r. doszedł zasadniczo do wniosku, że informacje te nie stanowiły nowego dowodu naukowego, który mógłby uzasadniać zakaz GMO w Land Oberösterreich.

8 W tych okolicznościach Komisja wydała sporną decyzję. Zgodnie z tą decyzją Republika Austrii ani nie dostarczyła nowych dowodów naukowych, ani nie wykazała,

by w Land Oberösterreich pojawił się specyficzny problem po wydaniu dyrektywy 2001/18, który czyniłby niezbędnym wprowadzenie notyfikowanego środka. Uznając, że przesłanki zdefiniowane w art. 95 ust. 5 WE nie zostały spełnione, Komisja oddaliła wniosek Republiki Austrii o przyznanie odstępstwa.

Postępowanie przed Sądem i zaskarżony wyrok

9 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 3 listopada 2003 r. Land Oberösterreich wniósł skargę, w której zażądał stwierdzenia nieważności spornej decyzji. Skarga ta została zarejestrowana pod numerem T-366/03.

10 Pismem złożonym w sekretariacie Trybunału w dniu 13 listopada 2003 r. Republika Austrii wniosła skargę, w której również zażądała stwierdzenia nieważności spornej decyzji. Skarga ta została zarejestrowana pod numerem C-492/03.

11 Postanowieniem Trybunału z dnia 8 czerwca 2004 r. sprawa C-492/03 została przekazana do Sądu. Sprawa ta została zarejestrowana pod numerem T-235/04.

12 Zarządzeniem prezesa czwartej izby Sądu z dnia 22 lutego 2005 r., po wysłuchaniu stron, sprawy T-366/03 i T-235/04 zgodnie z art. 50 regulaminu Sądu zostały połączone do celów procedury ustnej oraz wydania wyroku.

13 Zaskarżonym wyrokiem Sąd w pierwszej kolejności uznał skargę wniesioną przez Land Oberösterreich za dopuszczalną. Uznał on, że sporna decyzja dotyczyła indywidualnie tego kraju związkowego, ponieważ odnosi się ona do aktu prawnego, który został przez niego wydany i utrudnia mu wykonywanie według własnego uznania kompetencji przyznanych mu w austriackim porządku konstytucyjnym. Sąd stwierdził również, że decyzja ta dotyczyła bezpośrednio Land Oberösterreich, ponieważ — chociaż została skierowana do Republiki Austrii — to państwo członkowskie nie dysponuje żadnymi uprawnieniami dyskrecjonalnymi przy przekazaniu jej dalej do wspomnianego landu.

14 W drugiej kolejności Sąd oddalił cztery zarzuty podniesione przez skarżących w sposób następujący.

15 Jeżeli chodzi o pierwszy zarzut dotyczący naruszenia zasady kontradyktoryjności, Sąd stwierdził w szczególności, że rozważania Trybunału w wyroku z dnia 20 marca 2003 r. w sprawie C-3/00 Dania przeciwko Komisji, Rec. str. I-2643, uzasadniające brak zastosowania tej zasady do procedury przewidzianej w art. 95 ust. 4 WE, mogą być przeniesione na procedurę przewidzianą w ust. 5 tego artykułu. Sąd orzekł, że w tej ostatniej procedurze państwo członkowskie również może zwrócić się z wnioskiem o zatwierdzenie przepisów krajowych stanowiących odstępstwo od środka harmonizującego przyjętego na poziomie wspólnotowym. Sąd dodał, że obie procedury przewidziane w art. 95 ust. 4 i 5 WE są wszczynane przez notyfikujące państwo członkowskie, które może się wypowiedzieć co do wnioskowanej przez niego decyzji, i że obie procedury winny być szybko zakończone zarówno w interesie występującego z wnioskiem państwa członkowskiego, jak i w interesie właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego.

16 W pkt 41–44 zaskarżonego wyroku Sąd wyjaśnił:

„41 W przeciwieństwie do tego, co twierdzą skarżący, okoliczność, że procedura z art. 95 ust. 5 WE dotyczy przepisów krajowych będących jeszcze w stadium

projektu, nie daje podstaw do odmiennego jej traktowania względem procedury przewidzianej w ust. 4 tego artykułu w stopniu pozwalającym na stwierdzenie, że zasada kontradyktoryjności znajduje do niej zastosowanie. W tym względzie skarżący nie mogą skutecznie argumentować, że wymóg szybkości postępowania ma mniejsze znaczenie, gdy chodzi o przepis krajowy, który jeszcze nie wszedł w życie, z tym skutkiem, że Komisja mogłaby swobodnie przedłużyć sześciomiesięczny termin przewidziany w art. 95 ust. 6 WE celem przeprowadzenia postępowania kontradyktoryjnego.

42 Po pierwsze argument ten sprzeczny jest z brzmieniem art. 95 ust. 6 WE. Z jednej strony bowiem odnosi się on jednakowo do wniosków o przyznanie odstępstwa w zakresie obowiązujących przepisów krajowych, o których mowa w art. 95 ust. 4 WE, oraz do wniosków dotyczących przepisów znajdujących się w stadium projektu, do których ma zastosowanie art. 95 ust. 5 WE. Z drugiej strony Komisja może skorzystać z uprawnienia do przedłużenia sześciomiesięcznego terminu na wydanie decyzji, które zostało przewidziane w akapicie trzecim tego przepisu, jedynie w przypadku złożoności sprawy oraz braku niebezpieczeństwa dla zdrowia ludzkiego. Okazuje się zatem, że art. 95 ust. 6 akapit trzeci WE nie pozwala Komisji na przedłużenie sześciomiesięcznego terminu wydania decyzji jedynie w celu umożliwienia wysłuchania państwa członkowskiego, które wniosło, na podstawie art. 95 ust. 5 WE, wniosek o przyznanie odstępstwa.

43 Po drugie argument skarżących nie jest zgodny z systematyką art. 95 ust. 5 WE. Okoliczność, że postanowienie to dotyczy przepisu krajowego, który jeszcze nie wszedł w życie, nie pomniejsza interesu Komisji w szybkim orzeczeniu w przedmiocie wniosku o przyznanie odstępstwa, który rozpatruje. Szybkie bowiem zakończenie tego postępowania było zamiarem autorów traktatu [WE] zarówno w celu ochrony interesu państwa członkowskiego występującego z wnioskiem, jaki ma ono w pewności co do zasad znajdujących zastosowanie, jak również w interesie właściwego funkcjonowania rynku wewnętrznego.

44 Odnosząc się do tej ostatniej kwestii, należy podkreślić, że aby uniknąć uszczerbku dla mocy wiążącej i jednolitego stosowania prawa wspólnotowego, celem procedur przewidzianych w art. 95 ust. 4 i 5 WE jest zagwarantowanie,

że żadne państwo członkowskie nie będzie stosowało uregulowań krajowych, które stanowią odstępstwo od przepisów zharmonizowanych, bez uprzedniego uzyskania zatwierdzenia ze strony Komisji. Z tego bowiem punktu widzenia system znajdujący zastosowanie do przepisów krajowych notyfikowanych na podstawie art. 95 ust. 4 WE nie różni się znacząco od tego, który stosuje się do przepisów krajowych znajdujących się jeszcze w stadium projektu i notyfikowanych na podstawie art. 95 ust. 5 WE. W tych bowiem dwóch procedurach rozważane przepisy nie podlegają zastosowaniu tak długo, jak długo Komisja nie wyda decyzji o przyznaniu odstępstwa. W ramach art. 95 ust. 5 WE sytuacja taka wynika z samej natury przepisów, będących jeszcze projektem. W przypadku zaś art. 95 ust. 4 WE stan ten wynika z przedmiotu procedury, którą przepis ten ustanawia. Trybunał przypomniał bowiem, że przepisy dotyczące zbliżenia przepisów ustawodawczych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich, które mają na celu ustanowienie i funkcjonowanie rynku wewnętrznego, zostałyby pozbawione skuteczności, gdyby państwa członkowskie zachowywały uprawnienie do jednostronnego stosowania uregulowań krajowych, które stanowią od nich odstępstwo. Państwo członkowskie może zatem stosować przepisy krajowe notyfikowane na podstawie art. 95 ust. 4 WE dopiero po uzyskaniu ze strony Komisji decyzji o zatwierdzeniu (zob. analogicznie w odniesieniu do procedury z art. 100A ust. 4 traktatu WE wyroki Trybunału z dnia 17 maja 1994 r. w sprawie C-41/93 Francja przeciwko Komisji, Rec. str. I-1829, pkt 29 i 30 oraz z dnia 1 czerwca 1999 r. w sprawie C-319/97 Kortas, Rec. str. I-3143, pkt 28)".

17 Jeżeli chodzi o drugi zarzut, Sąd stwierdził w szczególności, że Komisja rozwinęła swoją argumentację w sposób szczegółowy i zrozumiały, umożliwiając adresatowi spornej decyzji zaznajomienie się z podstawami faktycznymi i prawnymi, a Sądowi przeprowadzenie kontroli jej legalności.

18 W tym względzie Sąd dodał w pkt 56 zaskarżonego wyroku:

„Oddalając wniosek Republiki Austrii, Komisja oparła się w istocie na trzech zasadniczych motywach. Stwierdziła przede wszystkim, że owo państwo członkowskie nie wykazało, że notyfikowane działanie było uzasadnione w świetle nowych dowodów

naukowych dotyczących ochrony środowiska naturalnego (motywy 63–68 [spornej] decyzji). Komisja uznała ponadto, że notyfikowane działanie nie było uzasadnione specyficznym problemem, który pojawił się w Republice Austrii (motywy 70 i 71 [spornej] decyzji). Wreszcie Komisja odrzuciła argumenty władz austriackich zmierzające do uzasadnienia przepisów krajowych odwołaniem się do zasady ostrożności, ponieważ oceniła, że były one zbyt ogólne i niewystarczająco uzasadnione (motywy 72 i 73 [spornej] decyzji)".

19 Jeżeli chodzi o trzeci zarzut dotyczący naruszenia art. 95 ust. 5 WE, Sąd stwierdził w pkt 65–67 zaskarżonego wyroku:

„65 W [spornej] decyzji Komisja odrzuciła argumenty Republiki Austrii zmierzającej do wykazania istnienia specyficznego problemu w rozumieniu art. 95 ust. 5 WE z tego względu, że z notyfikacji wynikało jasno, iż mały rozmiar gospodarstw rolnych, nie będąc wcale specyfiką Oberösterreich, jest cechą charakterystyczną wszystkich państw członkowskich. Komisja podzieliła również wnioski EFSA, a zwłaszcza te, zgodnie z którymi po pierwsze »przedstawione dowody naukowe nie zawierały żadnej informacji, która byłaby nowa lub odnosiła się do specyfiki lokalnej w zakresie wpływów na środowisko naturalne lub zdrowie ludzkie obecnych lub przyszłych upraw i zwierząt genetycznie zmodyfikowanych«, a po drugie, że nie została przedstawiona »żadna informacja naukowa, która wykazałaby, że w owym regionie w Austrii istniały szczególne lub wyjątkowe ekosystemy, które wymagałyby odrębnej oceny ryzyka od tej, która została przeprowadzona dla całej Austrii lub dla innych podobnych regionów w Europie« (motywy 70 i 71 [spornej] decyzji).

66 Należy stwierdzić, że skarżący nie dostarczyli elementów dowodowych, które pozwoliłyby wątpić w uzasadnienie tych ocen dotyczących istnienia specyficznego problemu, lecz ograniczyli się do podkreślenia małego rozmiaru gospodarstw rolnych i znaczenia rolnictwa ekologicznego w Oberösterreich.

67 Skarżący nie wskazali w szczególności informacji, które miałyby na celu obalenie wniosków EFSA, zgodnie z którymi Republika Austrii nie wykazała, by na terytorium Oberösterreich występowały szczególne lub wyjątkowe ekosystemy, które wymagałyby odrębnej oceny ryzyka od tej, która została przeprowadzona dla całej Austrii lub dla innych podobnych regionów w Europie. Wezwani podczas rozprawy do wypowiedzenia się w przedmiocie rozmiarów problemu stworzonego przez GMO na terytorium Oberösterreich skarżący nie byli w stanie wskazać nawet, czy obecność takich organizmów została stwierdzona. Land Oberösterreich uściślił, że przyjęcie notyfikowanego działania wynikało z obawy, że konieczne będzie zaakceptowanie obecności GMO z uwagi na ogłoszone wygaśnięcie porozumienia, na podstawie którego państwa członkowskie zobowiązały się czasowo nie wydawać zezwoleń w odniesieniu do tych organizmów. Rozważania takie ze względu na swój ogólny charakter nie są w stanie podważyć konkretnych ocen, które zamieszczone zostały w [spornej] decyzji".

20 W pkt 69 zaskarżonego wyroku Sąd wyjaśnił:

„69 Ponieważ przesłanki wymagane do zastosowania art. 95 ust. 5 WE są kumulatywne, wystarczy, aby jedna z nich nie została spełniona, by wniosek o udzielenie odstępstwa został oddalony […]. Zważywszy, że w odniesieniu do jednej z przesłanek wymaganych przez art. 95 ust. 5 WE skarżący nie zdołali wykazać, że została spełniona, należy oddalić trzeci zarzut jako bezpodstawny, bez potrzeby wypowiadania się w przedmiocie pozostałych części zarzutu oraz argumentów podniesionych w ramach tego zarzutu".

21 Jeżeli chodzi o czwarty zarzut, który dotyczy naruszenia zasady ostrożności, Sąd stwierdził, że zarzut ten jest nieistotny dla sprawy, ponieważ Komisja rozpatrywała wniosek złożony na podstawie art. 95 ust. 5 WE i stwierdziła, że przesłanki zastosowania tego artykułu nie zostały spełnione. Po przeprowadzeniu badania zarzutu trzeciego Sąd stwierdził, że sporna decyzja nie była błędna, i uznał w pkt 71 zaskarżonego wyroku, że Komisja mogła jedynie oddalić rozpatrywany wniosek.

W przedmiocie odwołań

22 Postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 29 czerwca 2006 r. oba odwołania zostały połączone do celów procedury ustnej oraz wydania wyroku.

23 W uzasadnieniu swych odwołań Land Oberösterreich i Republika Austrii podnoszą dwa zarzuty dotyczące zasadniczo z jednej strony niezachowania zasady kontradyktoryjności, a drugiej strony naruszenia art. 95 ust. 5WE.

W przedmiocie zarzutu dotyczącego zakresu stosowania zasady kontradyktoryjności

Argumentacja stron

24 Wnoszący odwołanie zarzucają Sądowi, że przejął rozwiązanie przyjęte przez Trybunał w odniesieniu do art. 95 ust. 4 WE w wyżej wymienionym wyroku w sprawie Dania przeciwko Komisji, to jest brak zastosowania zasady kontradyktoryjności, podczas gdy niniejsza sprawa dotyczy ust. 5 tego artykułu. Istnieje różnica między przepisem krajowym, w odniesieniu do którego wnosi się o przyznanie odstępstwa na podstawie art. 95 ust. 4, ponieważ przepis ten już obowiązuje i stanowi, co najmniej potencjalnie, przeszkodę w funkcjonowaniu rynku wewnętrznego, a przepisem będącym w stadium projektu, dla którego wniosek o przyznanie odstępstwa składany jest na podstawie ust. 5 tego artykułu.

25 Z jednej strony wnoszący odwołanie zauważają, że w pkt 44 zaskarżonego wyroku Sąd odsyła do orzecznictwa dotyczącego art. 100A traktatu WE. Dodają oni, że

przepis ten nie wprowadzał rozróżnienia pomiędzy utrzymaniem istniejących a przyjęciem nowych przepisów krajowych, podczas gdy rozróżnienie takie ma miejsce obecnie w ust. 4 i 5 art. 95 WE.

26 Z drugiej strony podkreślają oni, że sytuacja wskazana w art. 95 ust. 5 WE różni się od sytuacji wskazanej w ust. 4 tego artykułu, ponieważ jeżeli chodzi o przepis krajowy w stadium projektu, interes prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego nie wymaga szczególnie szybkiego postępowania, wobec czego Komisja może z łatwością przedłużyć termin sześciu miesięcy przewidziany w art. 95 ust. 6 WE i przeprowadzić postępowanie kontradyktoryjne.

27 Komisja odpiera, że odsyłając do orzecznictwa cytowanego w pkt 44 zaskarżonego wyroku, Sąd przywołuje tylko jeden aspekt tego orzecznictwa, który dotyczy ust. 4 i 5 art. 95 WE, a mianowicie że w obu przypadkach wskazanych w tych ustępach państwo członkowskie nie może wprowadzić odstępstwa od przepisów harmonizujących bez uprzedniego zatwierdzenia przez Komisję. Ponadto Komisja uważa, że nawet jeżeli ustawa jest nadal w stadium projektu, interes jak najszybszego wyjaśnienia sprawy może mieć miejsce.

Ocena Trybunału

28 Zgodnie z art. 95 WE po przyjęciu środków dotyczących zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich mają one obowiązek notyfikowania Komisji przepisów krajowych stanowiących odstępstwo od tych środków w celu ich zatwierdzenia. Ustęp 4 tego artykułu dotyczy przypadku utrzymania przepisów krajowych, które obowiązywały, zanim wprowadzono środki harmonizujące, a ustęp 5 przepisów krajowych wprowadzających odstępstwo, które państwo członkowskie zamierza przyjąć.

29 Procedury przewidziane w przywołanym artykule rozpoczynane są notyfikacją przez państwo członkowskie Komisji krajowych przepisów stanowiących odstępstwo, kontynuację stanowi ocena dokumentów przez Komisję w celu ustalenia, czy spełnione są wymagane przesłanki, a zakończenie stanowi decyzja ostateczna, zatwierdzająca lub odrzucająca dane przepisy krajowe. Komisja może dokonać rozstrzygnięcia dopiero po sprawdzeniu, czy przepisy krajowe nie stanowią środka arbitralnej dyskryminacji lub ukrytego ograniczenia w handlu między państwami członkowskimi (zob. wyrok z dnia 21 stycznia 2003 r. w sprawie C-512/99 Niemcy przeciwko Komisji, Rec. str. I-845, pkt 44).

30 Ponadto z orzecznictwa Trybunału wynika, że ze względu na specyfikę procedury przewidzianej w art. 95 ust. 4 WE zasada kontradyktoryjności nie znajduje do niej zastosowania (ww. wyrok w sprawie Dania przeciwko Komisji, pkt 50).

31 Jeżeli chodzi o procedurę przewidzianą w ust. 5 tego artykułu, wprowadzenie nowych przepisów krajowych musi być oparte na nowych dowodach naukowych dotyczących ochrony środowiska naturalnego lub środowiska pracy ze względu na specyficzny problem tego państwa członkowskiego, który pojawił się po przyjęciu środka harmonizującego (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Dania przeciwko Komisji, pkt 57).

32 Wymóg przedstawienia nowych dowodów naukowych na poparcie wniosku może skłonić w tym względzie Komisję do tego, by w ramach oceny zasadności tego wniosku zwróciła się do ekspertów zewnętrznych w celu zasięgnięcia ich opinii odnośnie do tych dowodów, która to opinia służyć będzie za podstawę ostatecznej decyzji.

33 Tym sposobem Komisja przyznała, że w niniejszej sprawie nie była w stanie ocenić samodzielnie informacji naukowych zawartych w raporcie Müllera, i wskazała, że w konsekwencji była zobowiązana zwrócić się o opinię do EFSA przed podjęciem decyzji na podstawie art. 95 ust. 5 WE.

34 Należy zatem sprawdzić, czy zasada kontradyktoryjności powinna była zostać zastosowana w takim przypadku, jak utrzymują wnoszący odwołanie, czy też — jak zostało orzeczone w wyżej wymienionym wyroku w sprawie Dania przeciwko Komisji — zasada ta nie znajdowała zastosowania w odniesieniu do art. 95 ust. 4 WE.

35 W tym względzie zasada kontradyktoryjności, nad której przestrzeganiem czuwa Trybunał, wymaga od władz publicznych, by wysłuchały zainteresowanych przed przyjęciem dotyczącej ich decyzji (wyroki z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie C-315/99 P Ismeri Europa przeciwko Trybunałowi Obrachunkowemu, Rec. str. I-5281, pkt 28 i ww. w sprawie Dania przeciwko Komisji, pkt 45).

36 Z orzecznictwa Trybunału wynika, że zasada poszanowania prawa do obrony, z którą zasada kontradyktoryjności jest ściśle związana, znajduje zastosowanie nie tylko do obywateli, lecz również do państw członkowskich. Jeżeli chodzi o państwa członkowskie, zasada ta została uznana w ramach procedur wszczętych przez instytucję wspólnotową przeciwko danemu państwu członkowskiemu (zob. w szczególności ww. wyrok w sprawie Dania przeciwko Komisji, pkt 46). Zgodnie z orzecznictwem poszanowanie prawa do obrony w każdym postępowaniu wszczętym przeciwko danemu podmiotowi, które może zakończyć się wydaniem aktu powodującego negatywne skutki dla niego, stanowi fundamentalną zasadę prawa wspólnotowego, której należy przestrzegać nawet w braku jakichkolwiek szczególnych uregulowań (zob. w szczególności wyroki z dnia 12 lutego 1992 r. w sprawach połączonych C-48/90 i C-66/90 Niderlandy i in. przeciwko Komisji, Rec. str. I-565, pkt 44, z dnia 5 października 2000 r. w sprawie C-288/96 Niemcy przeciwko Komisji, Rec. str. I-8237, pkt 99 i z dnia 9 czerwca 2005 r. w sprawie C-287/02 Hiszpania przeciwko Komisji, Zb.Orz. str. I-5093, pkt 37).

37 Niemniej po pierwsze z brzmienia art. 95 ust. 5 WE nie wynika, że Komisja ma obowiązek wysłuchania notyfikującego państwa członkowskiego, zanim podejmie decyzję w sprawie zatwierdzenia lub odrzucenia danych przepisów krajowych. Uwzględniając specyfikę tej procedury, autorzy traktatu przewidzieli jedynie w art. 95 WE przesłanki, które należy spełnić w celu uzyskania decyzji Komisji,

terminy, w których powinna ona przyjąć decyzję zatwierdzającą lub odrzucającą, oraz ewentualne przedłużenia terminu.

38 Następnie procedura przewidziana w art. 95 ust. 5 WE — podobnie zresztą jak procedura przewidziana w ust. 4 tego artykułu — jest wszczynana, jak stwierdzono w pkt 29 niniejszego wyroku, nie przez instytucję wspólnotową lub krajową, lecz przez państwo członkowskie, ponieważ decyzja Komisji przyjmowana jest wyłącznie w reakcji na tę inicjatywę. W swoim wniosku państwo członkowskie ma całkowitą swobodę wypowiedzenia się w kwestii przepisów krajowych, o których wprowadzenie wnosi, jak to wynika wyraźnie z art. 95 ust. 5 WE, który nakłada na państwo członkowskie obowiązek uzasadnienia wniosku.

39 Ponadto Komisja powinna mieć możliwość otrzymania w wyznaczonych dla niej terminach informacji, które okażą się niezbędne, bez konieczności wysłuchiwania notyfikującego państwa członkowskiego, zanim podejmie ona swoją decyzję (zob. odnośnie do procedury przewidzianej w art. 95 ust. 4 WE, do której stosują się te same terminy co do procedury przewidzianej w ust. 5 tego artykułu, ww. wyrok w sprawie Dania przeciwko Komisji, pkt 48).

40 Należy podkreślić, że zgodnie z art. 95 ust. 6 akapit drugi WE w przypadku braku decyzji Komisji w wyznaczonym terminie przepisy krajowe stanowiące odstępstwo są uważane za zatwierdzone. Poza tym zgodnie z akapitem trzecim tego ustępu przedłużenie terminu nie jest możliwe, jeżeli sprawa nie jest złożona oraz jeżeli istnieje niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzkiego.

41 Wolą autorów traktatu było, aby procedura przewidziana w tym artykule została szybko zakończona zarówno w interesie notyfikującego państwa członkowskiego, jak i prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego. Cel ten trudno byłoby pogodzić z wymogiem powodującym przedłużające się wymiany informacji i argumentów.

42 W końcu należy dodać, że przytaczając w pkt 44 zaskarżonego wyroku orzecznictwo dotyczące procedury określonej w art. 100A ust. 4 traktatu WE, Sąd zamierzał jedynie podkreślić istnienie warunku, który państwo członkowskie musi spełnić, by mogło wprowadzić odstępstwo od środka harmonizującego przyjętego na poziomie wspólnotowym, a mianowicie wymogu uprzedniego zatwierdzenia przez Komisję. Warunek ten obowiązuje nadal w ramach przepisów art. 95 ust. 4 i 5 WE, ponieważ musi on być spełniony zarówno przez państwo członkowskie, które notyfikuje uregulowanie już obowiązujące na podstawie art. 95 ust. 4 WE, jak również państwo członkowskie, które notyfikuje projekt przepisów na podstawie ust. 5 tego artykułu. Do środków objętych przez oba te ustępy mają zatem zastosowanie te same zasady, jak stwierdziła rzecznik generalna w pkt 85 opinii.

43 Ostatecznie, po uwzględnieniu specyfiki procedury przewidzianej w art. 95 ust. 5 WE, podobieństwa tej procedury do procedury przewidzianej w ust. 4 tego artykułu, jak również wspólnego celu obu tych ustępów, jakim jest umożliwienie państwom członkowskim uzyskania odstępstw od przepisów harmonizujących, nie ma powodu, aby przyjmować rozwiązanie odmienne od przyjętego w odniesieniu do art. 95 ust. 4 WE. Komisja nie jest zatem zobowiązana do przestrzegania zasady kontradyktoryjności przed przyjęciem decyzji na podstawie art. 95 ust. 5 WE (zob. podobnie w odniesieniu do art. 95 ust. 4 WE ww. wyrok w sprawie Dania przeciwko Komisji, pkt 50).

44 Sąd słusznie zatem uznał, że zasada kontradyktoryjności nie miała zastosowania do procedury przewidzianej w art. 95 ust. 5 WE.

45 W konsekwencji zarzut dotyczący niezachowania zasady kontradyktoryjności należy oddalić.

W przedmiocie zarzutu dotyczącego naruszenia art. 95 ust. 5 WE

Argumentacja stron

46 Wnoszący odwołanie twierdzą w pierwszej kolejności, że w zaskarżonym wyroku zarzut dotyczący naruszenia traktatu rozpatrzony został jedynie pod kątem sprawdzenia warunku istnienia specyficznego problemu i że w wyniku tego Sąd naruszył ich prawo do bycia wysłuchanym.

47 Republika Austrii dodaje, że nowe dowody naukowe stanowią zasadniczy element art. 95 ust. 5 WE i że również w ramach oceny warunku istnienia specyficznego problemu państwa członkowskiego kwestia współwystępowania upraw genetycznie zmodyfikowanych i upraw naturalnych, niewystarczający charakter oceny ryzyka, jak również zasada ostrożności nie mogły zostać pominięte przez Sąd. Jej zdaniem Komisja nie przeprowadziła pełnej naukowej analizy ryzyka, nie uwzględniła również prawa do bycia wysłuchanym i w końcu nie wypełniła obowiązku uzasadnienia.

48 Wnoszący odwołanie kwestionują następnie pkt 67 zaskarżonego wyroku w zakresie, w jakim uzasadnia się w nim brak specyficznego problemu w rozumieniu art. 95 ust. 5 WE faktem, że nie zostało wykazane, iż GMO występują na terytorium Land Oberösterreich. Zaskarżony wyrok byłby w tym wypadku sprzeczny z obowiązkiem przyjęcia za podstawę wysokiego poziomu ochrony w ramach przyjmowania na podstawie art. 95 WE przepisów w dziedzinie zdrowia, bezpieczeństwa, ochrony środowiska naturalnego i ochrony konsumentów.

49 Republika Austrii dodaje, że interpretując w sposób zbyt wąski warunki odnoszące się do istnienia specyficznego problemu, nie oceniając w sposób wystarczający ryzyka i nowych dowodów naukowych oraz nie uwzględniając zasady ostrożności, Komisja i Sąd wpłynęły w sposób decydujący na rozwiązanie sporu i naruszyły jej interesy.

50 W odpowiedzi Komisja utrzymuje, że kwestia tego, czy Sąd dokonał właściwej oceny zawisłego przed nim sporu, wymaga wyjaśnienia, czy naruszył on prawo wspólnotowe, a nie czy popełnił błąd proceduralny z powodu niewystarczającego uzasadnienia.

51 Komisja wyjaśnia, że istnienie nowych dowodów naukowych i ochrona środowiska nie stanowią przesłanek specyficznego problemu, lecz są równoprawne temu problemowi, ponieważ wszystkie przesłanki przewidziane w art. 95 ust. 5 WE są kumulatywne. Dlatego też Sąd słusznie oddalił skargę, stwierdziwszy, że przesłanka istnienia specyficznego problemu nie została spełniona.

52 Jeżeli chodzi o zasadę ostrożności, Komisja utrzymuje, że w pkt 71 zaskarżonego wyroku Sąd prawidłowo wyjaśnił powody oddalenia zarzutu naruszenia tej zasady i że Republika Austrii nie kwestionowała tej części wyroku, przynajmniej w sposób wyraźny i szczegółowy.

53 Ponadto zdaniem Komisji argumenty odnoszące się do rzekomych zaniechań Komisji w procedurze rozpatrywania wniosku, jak również argumenty związane z zasadą poszanowania prawa do obrony nic nie wnoszą dla rozpatrzenia kwestii, czy zaskarżony wyrok narusza prawo. Jeżeli chodzi o poszanowanie prawa do obrony, argumentacja przedstawiona w tym względzie jest niedopuszczalna, ponieważ nie jest ona poparta dowodami, a w każdym razie oczywiście bezzasadna, gdyż prawa

obrony Republiki Austrii nie zostały w żaden sposób ograniczone w postępowaniu przed Sądem.

54 Wnoszący odwołanie uważają w końcu, że naruszenie proceduralne, które podnieśli, wynika z błędu w ocenie i stanowi zatem również naruszenie prawa wspólnotowego. Ich zdaniem pojęcie „specyficzny" nie może być postrzegane jako synonim słowa „wyjątkowy". Problemy określone w art. 95 ust. 5 WE należy rozumieć jako problemy szczególne, ale w żadnym razie nie jako problemy wyjątkowe, które są właściwe tylko dla jednego państwa członkowskiego lub jednego regionu. Wnoszący odwołanie uważają, że błędnie interpretując znaczenia pojęcia „specyficzny", Sąd niesłusznie zaniechał zbadania innych przesłanek określonych w art. 95 ust. 5 WE i naruszył prawo wspólnotowe w tym zakresie.

55 W odpowiedzi Komisja utrzymuje, że Sąd wcale nie musiał rozpatrywać szczegółowo przesłanki istnienia specyficznego problemu, i stwierdza, że wnoszący odwołanie nie spełnili obowiązku dostarczenia dowodu ciążącego na nich na podstawie art. 95 ust. 5 WE, ponieważ ograniczyli się do oparcia swej argumentacji na małym rozmiarze gospodarstw rolnych i znaczeniu rolnictwa ekologicznego. Zdaniem Komisji odstępstwo od dyrektywy 2001/18 uzasadnia istnienie szczególnego lub wyjątkowego ekosystemu, które powoduje konieczność innej oceny ryzyka niż ocena prowadzona na podstawie tej dyrektywy dla innych podobnych regionów w Europie. Komisja zaznacza, że wnoszący odwołanie nie przedstawili niezbędnego dowodu w tym zakresie.

Ocena Trybunału

56 W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że zgodność z prawem przepisów krajowych notyfikowanych na podstawie art. 95 ust. 5 WE jest ściśle związana z oceną dowodów naukowych przedstawionych przez notyfikujące państwo członkowskie.

57 Przepis ten wymaga bowiem, by wprowadzenie przepisów krajowych stanowiących odstępstwo od środka harmonizującego było uzasadnione nowymi dowodami naukowymi dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego lub środowiska pracy i było ono konieczne ze względu na specyficzny problem danego państwa członkowskiego, który pojawił się po przyjęciu środka harmonizującego, oraz by projektowane środki, jak również powody ich wprowadzenia zostały notyfikowane Komisji (ww. wyrok z dnia 21 stycznia 2003 r. w sprawie Niemcy przeciwko Komisji, pkt 80).

58 Ze względu na to, że są to przesłanki kumulatywne, powinny one być wszystkie spełnione pod rygorem odrzucenia przez Komisję przepisów krajowych stanowiących odstępstwo (zob. ww. wyrok z dnia 21 stycznia 2003 r. w sprawie Niemcy przeciwko Komisji, pkt 81).

59 Należy podkreślić w tym miejscu, że kumulatywny charakter wspomnianych przesłanek nie był kwestionowany przez strony niniejszego postępowania.

60 Następnie wnoszący odwołania zakwestionowali w nich zaskarżony wyrok w szczególności w zakresie, w jakim Sąd oddalił ich argumenty odnoszące się do dokonanej przez Komisję oceny przesłanki istnienia specyficznego problemu notyfikującego państwa członkowskiego.

61 W pkt 66 i 67 zaskarżonego wyroku Sąd uznał bowiem, że wnoszący odwołanie nie dostarczyli dowodów, które pozwoliłyby wątpić w zasadność tej oceny, i ograniczyli się do podkreślenia małego rozmiaru gospodarstw rolnych i znaczenia rolnictwa ekologicznego w Land Oberösterreich. Sąd dodał w szczególności, że wnoszący odwołanie nie wskazali niczego, co miałoby na celu obalenie wniosków EFSA, zgodnie z którymi Republika Austrii nie wykazała, by na terytorium Oberösterreich występowały szczególne lub wyjątkowe ekosystemy, które wymagałyby odrębnej oceny ryzyka od tej, która została przeprowadzona dla całej Austrii lub dla innych podobnych regionów w Europie. Jego zdaniem argumenty podniesione przez wnoszących odwołanie ze względu na swój ogólny charakter nie są w stanie podważyć konkretnych ocen, które zamieszczone zostały w spornej decyzji.

62 W decyzji tej Komisja uznała, że Republika Austrii nie wykazała, iż na terytorium Land Oberösterreich specyficzny problem w rozumieniu art. 95 ust. 5 WE wystąpił po przyjęciu dyrektywy 2001/18.

63 Decyzja ta oparła się na opinii EFSA, która stwierdziła brak dowodów naukowych wykazujących istnienie specyficznego problemu. Agencja ta uznała, że nie przedstawiono żadnego dowodu naukowego wykazującego występowanie szczególnych lub wyjątkowych ekosystemów wymagających odrębnej oceny ryzyka od oceny prowadzonej dla całej Austrii lub dla innych podobnych regionów w Europie. EFSA stwierdziła, że raport Müllera nie zawierał żadnej nowej informacji, która mogłyby kwestionować ważność przepisów dyrektywy 2001/18.

64 W tym względzie nie można stwierdzić, że Sąd naruszył prawo, przypominając, iż wnioski EFSA odnośnie do braku dowodów naukowych wykazujących istnienie specyficznego problemu zostały uwzględnione przez Komisję.

65 Ponadto wbrew temu, co utrzymują wnoszący odwołanie, Sąd nie dokonał błędnej interpretacji znaczenia pojęcia „specyficzny", o którym mowa w art. 95 ust. 5 WE, nie uznając, że przesłanki określone w tym przepisie są spełnione tylko wtedy, gdy wykazane zostanie istnienie problemu „wyjątkowego", które to pojęcie jest pojęciem węższym niż problem „specyficzny".

66 W tym względzie w zaskarżonym wyroku Sąd przejął wnioski Komisji oraz EFSA w celu stwierdzenia, że Republika Austrii nie przedstawiła żadnego dowodu naukowego wykazującego w szczególności istnienie „szczególnych" ekosystemów.

67 W wersji niemieckiej spornej decyzji, która jest wiążąca, używa się wyrażenia „ungewöhnliches Ökosystem", a w opinii EFSA zredagowanej w języku angielskim „unusual ecosystems", co pozbawia jakiegokolwiek znaczenia pojęcia „einzigartiges" i „unique", użyte odpowiednio w wersji niemieckiej spornej decyzji i w opinii EFSA.

68 Należy dodać, że uznając, iż wnoszący odwołanie nie dostarczyli dowodów, które pozwoliłyby wątpić w zasadność oceny dotyczącej braku dowodów naukowych wykazujących istnienie specyficznego problemu, i że nie została tym samym spełniona jedna z przesłanek przewidzianych w art. 95 ust. 5 WE, również nie można stwierdzić, że Sąd naruszył prawo w tym względzie.

69 W końcu z orzecznictwa wynika, że ponieważ przesłanki przewidziane w art. 95 ust. 5 WE mają charakter kumulatywny, nie ma potrzeby badania wszystkich tych przesłanek, jeżeli zostanie stwierdzone, że jedna z nich nie jest spełniona (zob. podobnie ww. wyrok z dnia 21 stycznia 2003 r. w sprawie Niemcy przeciwko Komisji, pkt 88).

70 Stwierdziwszy, że przesłanka istnienia specyficznego problemu państwa członkowskiego nie została spełniona, Sąd słusznie oddalił skargi, nie rozpatrując, czy pozostałe przesłanki były spełnione.

71 W konsekwencji argumenty wnoszących odwołanie związane z faktem, że Sąd ograniczył się do analizy przesłanki istnienia specyficznego problemu państwa członkowskiego, jak również argumenty dotyczące prawa do bycia wysłuchanym, obowiązku uzasadnienia i praw obrony są nieuzasadnione.

72 W tych okolicznościach należy uznać, że oddalając skargi, Sąd nie naruszył art. 95 ust. 5 WE.

73 W konsekwencji drugi zarzut wnoszących odwołanie jest bezzasadny i należy oddalić odwołania.

W przedmiocie kosztów

74 Zgodnie z art. 69 § 2 regulaminu, mającym zastosowanie do postępowania odwoławczego na podstawie art. 118 regulaminu, kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ Komisja wniosła o obciążenie Land Oberösterreich i Republiki Austrii kosztami postępowania, a ci przegrali sprawę, należy obciążyć ich kosztami postępowania.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

1) Odwołania zostają oddalone.

2) Land Oberösterreich i Republika Austrii zostają obciążone kosztami.

Podpisy